

S. Sayısı : 90

Türkiye ile Yunanistan arasında münakid 30 ilk teşrin 1930 tarihli ikamet, ticaret ve seyrisefain mukavelesine ek olarak 26 eylül 1935 tarihinde imza olunan müzeyyel anlaşmanın tasdikına dair kanun lâyihası ve Haricive ve İktisad encümenleri mazbataları (1/284)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı : 6/3039

7 - X - 1935

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Türkiye ile Yunanistan arasında münakid 30 ilk teşrin 1930 tarihli ikamet, ticaret ve seyrisefain mukavelesine ek olarak 26 eylül 1935 te imzalanan müzeyyel anlaşmanın tasdiki hakkında Hariciye Vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 2 - X - 1935 te Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur. 2294 sayılı kanunun verdiği salâhiyete istinaden bu anlaşmanın İcra Vekilleri Heyetince 1 - X - 1935 tarihinden itibaren muvakkaten meriyete girmek üzere tasdiki kararlaştırılmış olduğunu da arz ederim.

Başvekil
İ. İnönü

Gerektiren sebebler

A — Kısa tarih :

Yunanistanla 30 ilk teşrin 1930 tarihinde Ankarada imzalanmış olan ticaret - ikamet - seyrüsefer mukavelenamesinin bazı hükümleri, evrensel buhranın her iki ülke tecimel durumunda yaptığı değişiklik ve arsulusal tecim gidişinin gerektirdiği icablara uyularak, 9 mayıs 1933 tarihli anlaşma ve ilişiği avenanla değiştirilmişti.

10 son teşrin 1934 tarihinde aynı anlaşmalar bazı tadillerle yenilendi ve 6 aya münhasır olan müddeti yapılan temdidlerle 1 ilk teşrin 1935 tarihine kadar uzatıldı.

Anlaşmaların müşterek esasları :

Bu anlaşmaların müşterek esasları : kısmen serbest döviz halinde tesviye şartlı kliringdi. Türkiye'nin, 9 mayıs 1933 tarihinden önceye aid, her yıl fasılasız sürmüş kuvvetli aktif durumuna ve mese-lâ 1931 yılında Türkiye ihracatının 10 milyon Türk lirasını geçmiş olmasına karşı, Yunanistanın ancak 200 000 liralık ihracat yapabilmış olmasına rağmen, 9 mayıs 1933 anlaşması ile % 70 olarak tesbit edilmiş olan serbest döviz nisbeti de, Yunanistanın buhran ve kendi ekonomsel durumuna dayanan ısrarları ve bu ülke ile dostça normal tecim münasebetlerimizi idameye çalışmak dileğimiz dolayısıyla tedricen indirilmişti.

1 ilk teşrin 1935 te meriyetten kalkan anlaşmada bu nisbet muhtelif gruplar vasatısı itibarile % 35 idi. Serbest döviz nisbeti haricindeki kısım için Yunan bankası Türk ihracatçı emrine, Türkiyeye sokulacak Yunan malı alımında kullanılabilecek, bono veriyordu.

Tatbikatta

Yunanistanın Türkiyeye vaki ihracatı 1929 rakamlarına nazaran 1934 sonunda 5 misli artmış olmasına rağmen Türkiye ihracatından bilhassa :

1) Yunanistanda alınmış bazı tedbirler ve anlaşma tatbikatını sevkettiği istikamet,

2) Bazı yunan ticaret evleri elinde bonoların: ürütmen ve ihracatçılarımız aleyhine bir ispekülasyon aleti, Türk parasının istabl kıymeti aleyhine Yunanistanın her tarafında bir kara marşet metar haline getirilmiş olması yüzünden, şiddetle mutazarrır olmaya başladığı görüldü ve Ekonomi bakanlığının dileği üzerine, şartları dahilinde denonse edilerek yeniden müzakerelere başlandı.

B — Yeni anlaşma:

Atınada cereyan etmiş olan müzakereler sonucunda imza edilmiş olan yeni anlaşmanın, ilişik asıllaarmda tafsilâtile görülecek başlıca karakteristikleri şunlardır:

Eski bono usulü: Çetin ve sürekli müzakereler neticesinde bono usulü kaldırılmış ve yerine bu günkü genel anlaşma politikamız olan Banka Kliringi sistemi konmuştur.

Çıktı mallarımızın grupları: Son anlaşmada, her biri ayrı muameleye tâbi olarak tesis olunmuş 5 gruba mukabil maden kömürü ve maden kömürünün gayri olarak ikiye ayrılmış ve maden kömürü ihracatımız bedellerinin ihracatçılarımızın dileği ve bu madenin ulusal durumu noktasından icabı veçhile tripartit yolile tesviyesi esası konulmuş olmasına mukabil diğer mallarımız için % 50 serbest döviz temin olunmuştur. Kömürün gayri ihracatçılarımız umumiyetle küçük sermayeli, doğrudan üretmenle temasta tecimerlerden ibaret olduğuna göre bu şeklin uygunluğu ve temin edeceği menfaatler aşikârdır.

Geriye kalan % 50, anlaşmanın 3 neü maddesinde tafsil edildiği üzere: Yunanistandan yurdumuza girecek yunan malları bedellerinin ödenmesinde, Yunanistana giden yolcularımıza kambiyo kararlarımız dairesinde verilecek döviz tediyyatında, Yunan limanlarına uğrayan gemilerimizin masraflarında, Selânik fuvarına iştirak dolayısıyla vaki olacak tediyyelerimizde kullanılacak ve anlaşmaya bağlı gizli mektub mucibince, anlaşma müddeti sonunda yine sold kaldığı görülürse Triparti yolile tesviye ve tasfiyesi istenebilecektir. Bu sold yekûnu % 20 sinden aşağı bulunduğu takdirde derhal tripartit yolile tasfiyesi diğer bir mahrem kayid ile Yunanistan şimdiden teahhüd ve kabul etmiş bulunmaktadır. Bu suretle 1934 rakamları üzerinden yapılmış hesaplara nazaran Yunan malı sokma mecburiyeti yuvarlak hesaba % 30 a düşmektedir.

Kliring A hesabı Yunan bankasına Türk lirası üzerinden tutulacağından Cümhuriyet Merkez bankamıza alâkadarlarımıza avans ve tediyyat kabil olacağı gibi, Tripartit tediyyatta otomatikman devir şekli kabul ettirilmiş olduğundan Türkiye - Yunanistan - Almanya Kliring hesaplarının vaziyetine nazaran, kömür ihracatçılarımıza da seri ve muntazam tediyyat kabil olacaktır.

Fransız frangı olarak tutulacak olan % 50 serbest döviz yekûnu, Yunan bankası nezdinde Cümhuriyet Merkez bankamız serbest dispozisyonunda bulunacaktır. Bundan evvelki anlaşmalar devresi zarfında, Yunanlı ithalâtçıların bono sistemi ve kaçak olarak Yunanistana sokulmuş Türk liralasının tesis edilmiş karamarşesi dolayısıyla, memleketimize beklenen dövizini getirmemiş olduğuna göre bu neticenin maddî kıymeti aşikârdır.

Fatura tetkik komisyonları: Yunan fatura tetkik komisyonlarının, yeni şekil dolayısıyla zararları azalmış olmakla beraber, menşet şahadetnamesi esası kabul ettirilmek suretile ehemmiyetli surette aleyhimize faaliyetlerinin önü alınmıştır.

Avenanda değişiklik: 1930 mukavelesinin 16 neü ve imza protokolünün de 10 neü maddeleri kaldırılmış ve birincisile en ziyade müsaadeye mazhar millet klozuna bu günkü politikamız dahilinde verdiğimiz mana, ikincisile dahilî kanunlarımıza uygun şekilde tarife otonomimiz temin olunmuştur.

Tarife tenzilâtı: Yunanistana ihracatımızın en mühim kalemi olan ve umum ihracatımızın muhtelif yıllar ortalaması olarak % 50 sine yaklaşan kasaplık hayvanlarımızdan en mühim grupunu teşkil eden kısmının sıklet ve tarife itibarile son derece lehimize spesifik tenzilâtı elde edilmiştir. Bu tenzilât 1934 rakamlarına nazaran 10 milyon drahmiye tekabül etmektedir ki, hayvan satışlarımızı yapacağı tesir aşikârdır.

Listelerde: Son kontenjan kararnememiz, umumî ithal rejimimiz ve politikamız ve anlaşmalara bağlı listeler prensiplerimiz noktasından lehimize değişiklikler yapılmıştır.

Teknik, genel hükümler ve tecrübe bakımından yeni anlaşma dikkatle işlenmiş bulunmaktadır.

Bu cihetleri de nazara alınarak, en mühim cephesi olan döviz nisbeti nazara alınır ve 1934 rakam-

ları esası üzerinden hesaba vurulursa, bundan evvelki anlaşmadaki heyeti umumiye itibarile %35 nisbetine mukabil % 40,3 rakamı bulunur ki, menfaatlerimize ve Yunanistanla vaki mübadele durumumuz icaplarına ne derecelerde uygun bulunduğunu gösterir.

Müddet : 1 ilk teşrin 1935 ten itibaren 6 ay olarak tesbit olunmuştur. Bir ay önce denonse edilmediği takdirde kendiliğinden 6 ay daha uzatılacaktır.

Ticaret anlaşmaları sistemimizde, ulusal tecim ve ekonomimiz ve arsulusal işlerin gidişile mütenazıran tahakkuk ettirilmiş olan ilerlemeye rağmen, Yunanistanın bir imtiyaz halinde muhafaza için çalıştığı sistem, yeni anlaşma ile kaldırılmış ve Yunanistanla tecimsel münasebetlerimizde umumî prensiplerimizden ayrılmayan ve bununla beraber iki tarafın çeşitli bakımlardan hususiyetlerine de uyan hale girmiş bulunduğu kanaatle Hükümet mezkûr anlaşmanın kabul ve tasdikını Yüksek Kamutayın reyine arzeder.

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Hariciye encümeni

Karar No. 9

Esas No. 1/284

6 - XII - 1935

Yüksek Reisliğe

Türkiye ile Yunanistan arasında 30 ilk teşrin 1930 tarihinde aktedilmiş olan ikamet, ticaret ve seyrisefain mukavelesine ek olarak bu kere 26 eylül 1935 te imzalanan (Müzeyyel anlaşma) nın tasdiki zmnında Hariciye vekilliğince hazırlanıp İcra Vekilleri Heyetince Yüksek Meclise arzı 2 - X - 1935 tarihinde kararlaştırılan kanun lâyihası ve esbabı mucibesi 5 - XII - 1935 günü Hariciye vekilliği Kâtibi umumisi hazır olduğu halde encümenimizce tetkik edildi:

Yunanistanla öteden beri aktif olan ticaretimizle tediye alanında cari olan eşkâlin işbu müzeyyel anlaşma ile yeni baştan teyid ve takviye edilmiş olduğu görüldü ve Yunanistanın ahiren Cümhuriyet rejimini terk ile Kırallık rejimine avdet etmiş olmasının hukukan bu kabül anlaşmaların ahkâmına bir gûna tesiri

olamayacağı da münakaşa sonucunda anlaşılma Hükümetimizin 2 - X - 1935 tarihli kanun lâyihası aynen kabul edildi.

Havalesi veçhile İktisad encümenine tevdi kılınmak üzere Yüksek katınıza sunuldu.

Hariciye E. Rs.	M. M.	Kâtib
Trabzon		Kastamonu
Hasan Saka	Ş. İlden	Ş. İlden
Aza	Aza	Aza
Niğde	Antalya	İstanbul
Kâmil İrdelp	Dr. C. Tunca	Salâh Cımcöz
Aza	Aza	Aza
İzmir	Kars	Kocaeli
Halil	M. Akyüz	Süreyya Yiğit
Aza		Aza
Sivas		Tokad
R. Hüseyin Gerede		N. Poroy

İktisad encümeni mazbatası

T. B. M. M.
İktisad encümeni
Karar No. 8
Esas No. 1/284

20 - I - 1936

Yüksek Reisliğe

Türkiye ile Yunanistan arasında münakid 30 - X - 1930 tarihli ikamet, ticaret ve seyrisefa- in mukavelesine ek olarak 26 - IX - 1935 te im- zalanan ve 2294 numaralı kanunun verdiği salâ- hiyete istinaden İcra Vekilleri Heyetince 1 teşri- nievvel 1935 tarihinden itibaren meriyete girme- sine karar verilen işbu müzeyyel anlaşmanın tas- dıkı hakkında Başvekâletten Yüksek Meclise su- nulan kanun lâyihası encümenimize verilmekle İktisad vekili hazır olduğu halde tetkik ve mü- zakere olundu.

Lâyhaya bağlı mucib sebeplerin incelenmesin- den ve İktisad vekilinin verdiği izahattan an- laşıldığına göre tasdikı istenen bu mukavele ile esas ticaret mukavelesi arasında evvelki muka- velenin tediye şartlarında görülen bazı mahzurla- rı ortadan kaldırmağa matuf esaslı değişiklikler yapıldığı gibi Yunanistana en büyük ihracatımı- zı teşkil eden sığır hayvanatı üzerinde Yunan gümrük tarifesi noktasından lehimize mühim ta- dilât yapılmıştı. Buna mukabil Yunanistanın memleketimize sattığı malalardan millî sanayi ve ziraatimizi müteessir etmeyecek bir kaç kalem eşyanın gümrük resminden tenzilât kabul edil- miştir. Bu mahiyetine göre yeni anlaşma esas itibarile Büyük Meclisin tasdikına lâyrk görül- mekte ve 2294 sayılı kanun mucibince müddeti zarfında Büyük Meclise arzedilmiş bulunmakta- dır. Tasdikı istenen kanun lâyihasının birinci madesi işbu müzeyyel anlaşmanın kabul edildiğini

bildiren madde olup encümenimiz mukavelenin 1 teşrinievvel 1935 tarihinden itibaren meriyete girdiğini ifade eden hükmün ikinci meriyet mad- desinden almarak buraya konulmasını hem ma- kable teşmilden sakınmak prensibine uygunluk hem de daha kolay anlaşılacak itibarile daha mu- vafık bulmuştur.

Birinci maddede yapılan yukarıdaki bu de- ğişikliğe nazaran ikinci maddede kanunun neş- rinden itibaren meriyete gireceği tarzında de ğiş- tirilmiş ve şekle aid olan 3 neü madde aynen ka- bul edilmiştir.

Umumî heyetin tasvibine arzedilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

İktisad E. R.	M. M.	Kâtib
Tekirdağ	Giresun	Niğde
Ş. Kesebir	İs. Sabuncu	Dr. R. F. Talay
Aza	Aza	Aza
Ankara	Gümüşane	Konya
E. Demirel	Edip S. Tör	H. Dikmen
Aza	Aza	Aza
Eskişehir	Zonguldak	Kayseri
E. Sazak	H. Karabacak	Süleyman
Aza	Aza	Aza
İzmir	Sinob	Somsun
Benal Arman	Y. Kemal Tengirşenk	Ali Tunalı
Aza		
Zonkuldak		
Ragıp		

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye ile Yunanistan arasında münakid 30 ilk teşrin 1930 tarihli ikamet, ticaret ve seyrisefain mukavelesine ek olarak 26 eylül 1935 te imzalanan müzeyyel anlaşmanın tasdikına dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Türkiye ile Yunanistan arasında münakid 30 ilk teşrin 1930 tarihli ikamet, ticaret ve seyrisefain mukavelesine ek olarak 26 eylül 1935 te imzalanan müzeyyel anlaşma kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun 1 teşrinievvel 1935 tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

2 - X - 1935

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
İ İnönü	Ş. Saracoğlu	K. Özalp
Da. V.	Ha. V.	Mal. V.
Da. V.	Ha. V. V.	Mal. V.
Ş. Kaya	Ş. Kaya	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
S. Arıkan	A. Çetinkaya	C. Bayar
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. R. Saydam	Rana Tarhan	

İKTİSAD ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Türkiye ile Yunanistan arasında münakid 30 ilk teşrin 1930 tarihli ikamet, ticaret ve seyrisefain mukavelesine ek olarak 26 eylül 1935 te imzalanan müzeyyel anlaşmanın tasdikına dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Türkiye ile Yunanistan arasında münakid 30 ilk teşrin 1930 tarihli ikamet, ticaret ve seyrisefain mukavelesine ek olarak 26 eylül 1935 te imzalanan ve 1 birinci teşrin 1935 tarihinden itibaren meriyete konulan müzeyyel anlaşma kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

30 İLK TEŞRİN 1930 DA ANKARADA İMZALANAN TÜRKİYE İLE YUNANİSTAN ARASINDAKİ İKAMET, TİCARET VE SEYRİSEFAİN MUKAVELESİNE ZEYİLDİR

Bir taraftan

Türkiye Cümhuriyeti Reisi
ile

Diğer taraftan

Yunanistan Cümhuriyeti Reisi;

İki memleket arasındaki mal mübadelelerini mümkün mertebe inkişaf ettirmek arzusu ile mütehassis olduklarından, 30 ilk teşrin 1930 da Ankarada imzalanan ikamet, ticaret ve seyrisefain mukavelesinde bazı tadilât yapmağı kararlaştırmışlar ve bu maksadla sahibi salâhiyet murahasaları olarak:

Türkiye Cümhuriyeti Reisi;

Türkiyenin Yunanistandaki fevkalâde murahas ve orta elçisi Ekselâns Ruşen Eşref Ünaydın,
Ekonomi bakanlığı Müsteşarı Ekselâns Faik Kurdoğlunu

ve

Yunanistan Cümhuriyeti Reisi;

Millî Ekonomi bakanı S. Stephanopolos'u

sahibi salâhiyet murahasaları olarak tayin etmişlerdir.

Kendilerine usulü veçhile salâhiyet verilmiş olan murahasalar âtideki hükümleri kararlaştırmışlardır:

Madde — 1

30 ilk teşrin 1930 da Ankarada imzalanan ikamet, ticaret ve seyrisefain mukavelesinin 16 nci maddesi ve işbu mukavelenin imza protokolünün 10 neu maddesine müteferri hükümler hazfedilmiştir.

Madde — 2

Yunanistana tenzilât % deleri verilmiş olan gümrük resimleri Türkiye tarafından arttırıldığı takdirde, bu arttırmann, ticarî menfaatlerini mümkün mertebe az haleldar etmesini temin etmek üzere Yunanistan yeniden müzakereye girişilmesini talep edebilecektir.

Madde — 3

Yukarıda sözü geçen mukaveleye mülhak A listesi aşağıdaki tadilât ile ibka edilmiştir.

Yunanistan gümrük ta- rifesi	Malların isimleri	Vahidi kıyası	Madeni drahmi üzerinden gümrük resmi
E X 1	Sikleti 225 kiloyu geçmeyen canlı hayvanlar		
a 1	Öküz ve buğa	Baş	7
b 1	İnek	»	7
c 1	Manda	»	7
E X 2	Yaban domuzu	100 kilo	15

ilâ 4 mükerrer

Türk gümrük tarifesinin 494 A 1, A 2, B 1 pozisyonu müstesna olmak üzere, yukarda sözü geçen mukaveleye mülhak «B» listesi atideki tadilat ile ibka edilmiştir:

Türk gümrük tarifesi	Malların ismi	Bahşedilen tenzilat % desı
E X 179	Mandalina, ağaç kavunu	% 35
231	Terebentin yağı (nebatî naft esansi dahil olduğu halde)	% 60
277 B	Sakız	% 30
277 H	Kolofan	% 45
754 Y	Asit nitrik	% 50
754 K	Asit kloridrik, sülfirik	% 50
754 L	Asit kloridrik, sülfirik	% 50

İşbu anlaşma 10 son teşrin 1934 te Ankarada imzalanan avenantın yerine kaim olup 30 ilk teşrin 1930 da Yunanistan ile Türkiye arasında Ankarada imza edilmiş olan ticaret ve seyrisefanın mukavelesinin lâyenfek bir cüzüdüdür.

İşbu Avenant tasdik edilecek ve tasdik edilen nüshalar Ankarada teati edilecektir. Avenant muvakkaten 1 ilk teşrin 1935 ten itibaren meriyet mevkiine girecektir.

26 eylül 1935 te Atinada iki nüsha olarak tanzim edilmiştir.

Haşiye : Maamafih, Türk gümrük tarifesinin 494 A 1 pozisyonunun konsolidasyonu, 26 eylül 1935 tarihli kliring anlaşması ile aynı günde imza edilen buna aid mektupla Yunanistana verilmiş olan kontenjan tükeninceye kadar tatbik edilecektir.

İmza : *Stephanopoulos*

Ruşen Eşref Ünaydan
F. Kurdoğlu

